

Jezus geboorte in de Koran

Moslims vieren geen kerstfeest evenmin als de christenen het Suiker- of Offer- feest. Toch staat het verhaal van Jezus' geboorte in de Koran; tweemaal zelfs. Moslims zouden kerst kunnen vieren op z'n Islamitisch: niet met kerstboom maar met een palmboom. Dit niet omdat er in het Midden-Oosten meer palmbomen dan dennenbomen zijn, maar omdat bij de geboorte van Jezus de palmboom een rol speelt (Koran 19 verzen 23-25)

In soera Maryam (Maria) - Koran 19 - vinden we in de verzen 2-15 de aankondiging aan Zakaria van Jahja (Johannes) gevolgd in verzen 16-38 door de aankondiging aan Maryam en de geboorte van Isa (Jezus). In Koran 3 wordt in verzen 33-37 de geboorte van Maryam verhaald en hoe zij aan Zakaria wordt toevertrouwd voor de dienst in de tempel. In vers 38-41 wordt aan Zakaria een zoon aangekondigd en volgt het teken van zijn stomheid. In de verzen 42-54 gaat het over Maryam's uitverkiezing, de aankondiging van Jezus' geboorte door Gods scheppende kracht en de tekenen die hij zal verrichten. Ten slotte zal God hem laten sterven en hem weer opheffen.

De oudste versie

Het geboorte verhaal wordt dus twee keer verteld in de Koran. Zeker, het is anders dan in het Evangelie. In de Koran wordt het verhaal als bekend verondersteld, dikwijls kort samengevat en geplaatst in een ander perspectief. De oudste versie is die van Koran 19. Deze dateert uit Mekka tussen verzen 615 en 619. Mohammed werd toen vervolgd vanwege zijn prediking van de Ene God en niet erkend door zijn medeburgers. Hij zocht troost en bemoediging in de profetenverhalen, waarin hij zich herkende. Hij dacht dat het Jezusbeeld dat hij openbaard kreeg in overeenstemming was met dat van de christenen. Veel profetenverhalen - alle hoofd figuren heten profeten - stammen uit deze periode. In Koran 19 volgen de profeten elkaar op. Zakaria (verzen 2-15) en Jezus (verzen 16-35) en later Abraham, Mozes en anderen passen in dit rijtje. Deze gezanten worden allen gestuurd als bewijs van God barmhartigheid voor de mensen. Zo ook Jezus. Er is op dat moment nog continuïteit met jodendom en christendom.

Koran 19 verzen 16-35 vrij vertaald

En vertel in het boek over Maryam. Toen zijn van haar familie wegtrok naar het Oosten en zich voor hen verborg, toen zouden Wij Onze geest (Gabriël) naar haar, die zich aan haar voorbeeld als een knappe jonge man. Zij zei: 'Ik zoek bij de Barmhartige bescherming tegen jou, als jij God dient' Hij zei: 'Maar ik ben de gazant van jouw Heer om jou een reine jongen te schenken.' Zij zei: 'Hoe zou ik een kind krijgen, terwijl geen mens mij aangeraakt heeft; en ik ben geen slechte vrouw .' De engel zei: 'Zo is het. Jouw Heer heeft gezegd: 'Het is voor Mij gemakkelijk. Wij doen dit om van hem een teken voor de mensen te maken en uit barmhartigheid. Zo hebben Wij beslist.' Zo werd zij zwager van hem en trok zich met hem terug naar een afgelegen plaats. Toen dreven de weeën haar naar de stam van een palmboom. Ze zei: 'Ach was ik maar eerder gestorven en was ik maar volstrekt in vergetelheid geraakt.' Maar Jezus riep haar van onder haar vandaan: 'Wees niet bedroefd, jouw Heer heeft onder jou een beekje geplaatst. En schud de stam van de palm, dan zal zij verse rijpe dadels op je laten vallen. Eet en drink dan en wees blij en als jij iemand ziet, zeg dan: 'Ik heb de Barmhartige de gelofte gedaan niet te spreken en dus zal ik vandaag geen mens spreken. Toen bracht ze Jezus naar haar familie. Die zei: O Maryam, jij heb tocht iets onbehoorlijks gedaan. Zuster van Haron, jouw vader was geen slechte man en je moeder was geen onkuise vrouw!' Maar Marjan wees naar Jezus. Haar familie zei: 'Hoe kunnen wij spreken met iemand die nog een kind in de wieg is?' Maar Jezus zei: 'Ik ben Gods dienaar; Hij heeft mij het boek gegeven en mij tot profeet gemaakt. En Hij heeft mij gezegend waar ik ook ben en Hij heeft mij de salaam (ritueel gebed) en de zakaat (verplichte aalmoes) voorgeschreven - zolang ik leef en ook om goed te zijn voor mijn moeder. Hij heeft mij niet tot een vreselijk gewelddadig iemand gemaakt. De vrede zij met mij op de dag dat ik geboren werd, op de dag dat ik sterf en op de dag dat ik weer tot leven word gemaakt.' Dat is Jezus, de zoon van Maryam, het woord van de waarheid waaraan de christenen twijfelen. God is niet zo dat hij zich een kind neemt. Het zij verre van Hem. Wanneer Hij iets beslist dan zegt Hij slechts: "Wees!" en het is. God is mijn Heer en jullie Heer; dien Hem dus. Dit is een juiste weg.

Het jongere verhaal

Het tweede verhaal, in Koran 3, stamt uit de tijd van Madina (Koran 3 verzen 622-632) en is dus later geopenbaard. De islam is nu bijna volgroeid als godsdienst en zet zich af tegen jodendom en christendom. Zo komt er een wijziging in het Jezusbeeld van de koran. In de polemiek met de joden dient de Jezusfiguur nu tot versterking van de islamitische boodschap (Koran 4 vers 157) De joden hebben hem niet gedood; Koran 3 vers 54. Zij maakten plannen en God maakte plannen. Hij wordt ook gebruikt in de polemiek met de christenen Koran 4 vers 171 en Koran 9 vers 31. Er is geen drie-eenheid en geen zoon van God.

Wonderbaarlijke omstandigheden

Bij Lucas (1:36-37) wordt Elisabeth's vruchtbaarheid een teken dat ook de belofte aan Maryam zal uitkomen. In de koran is de wonderbaarlijke voedselverschaffing in de tempel (Koran 3 vers 37) aan Maryam de reden dat Zakaria vertrouwt dat God zij bede om een kind zal verhoren. (Koran 3 vers 38). Bij Lucas wordt de geboorte van Jezus opgeluisterd door engelen en herders. In de koran staat God toe dat Jezus spreekt. Eerst om zij moeders droefheid weg te nemen (Koran 19 vers 26 Wees blij) en daarna te zorgen dat zij kan drinken uit de beek (19:24) en van de rijpe dadels eten (Koran 19 vers 25). Dat de dadels rijp zijn, is al een wonder op zich, want vers geplukte dadels zijn nooit meteen eetbaar. Later als Maryam bij haar familie is teruggekeerd, verdedigt Jezus haar vanuit de wieg tegen elke blaam om haar onschuld te bewijzen.

Woord van God

Jezus is Gods woord, geworpen naar Maryam (Koran 4 vers 71), maar niet in de betekenis zoals de christenen die er aan geven bij Johannes 'In het begin was het Woord.' Gabriël legt het aan Maria uit als ze zich verbaast over haar zwangerschap. In de koran 3 vers 47 spreekt Maryam haar verwondering uit: Zij zei: 'Mijn Heer, hoe zou ik neen kind krijgen, terwijl geen mens mij aangeraakt heeft?' Hij zei: 'Zo is het. God scheidt wat Hij wil. Wanneer Hij iets beslist, dan zegt Hij er slechts tegen: Wees! en het is. 'Jezus is in de schoot van Maryam gevormd door Gods scheppende woord evenals Hij deed in Genesis met hemel en aarde, het licht (er zij licht en er was licht) en Adam. Vandaar dat één van Jezus' titels is: een woord van God (Koran 3 vers 45).

Roeping en eigenschappen

Jezus is dienaar van God (Koran 19 vers 30) zoals alle andere profeten. Hij is geen zoon van God (Koran 19 vers 35). Dit vers (God is niet zo dat Hij zich een kind neemt) is hier niet rechtstreeks tegen de christenen gericht maar meer de ontkenning van de afgoden in Mekka. Er zijn geen goden naast God, dus ook Jezus niet. Hij heeft van God het Boek gekregen, zoals Mozes vóór hem en Mohammed na hem. Hij is goed voor zijn moeder, zachtvaardig, vredelievend en pleegt geen zinloos geweld. Christenen zouden zeggen Vorst van de Vrede. In Koran 3 vers 45 staat dat hij in het tegenwoordige leven en het hiernamaals in hoog aanzien zal staan en behoren zal tot hen die dichtbij God zijn. En in Koran 3 vers 49: Hij zal wonderen verrichten, blindgeborenen en melaatsen genezen en doden levend maken, met Gods toestemming. Hij is dus vroom, een asceet en een wonderdoener. Veel is herkenbaar in de koran in het verhaal van de aankondiging en de geboorte van zowel Johannes als Jezus: de rol van Gabriël, de verwondering en ontsteltenis van Maryam, de wonderbaarlijke bevruchting de bijzondere omstandigheden bij de geboorte. Het verhaal en de stijl mogen dan anders zijn de symbolen verschillend (sprekende baby, water uit beek, verse dadels), de uitdrukking 'Woord van God' en 'Messias' anders geïnterpreteerd, toch blijft staan dat Kerstmis voor moslims begrijpelijker is dan Pasen. Scholen en kerken zouden hierop kunnen inspelen. Zo kan Jezus een 'teken voor de mensen' (Koran 19 vers 21) zijn.

Tekst Pieter Reesink uit SAMEN ROND KERST, Een wandeling langs / door het kerstverhaal, geïnspireerde kunst in Sint-Truiden, 2023